

Shukurov Uktam Baxodirovich

Ingliz tili nazariyasi kafedrasida dotsenti

ORCID: 0009-0001-6701-7136

uktam.shukurov92@gmail.com

CHET TILINI O'QITISHDA DISKURS TAHLILI ORQALI PRAGMATIK KOMPETENSIYANI SHAKLLANTIRISH

Annotatsiya. Ushbu tadqiqotda chet tilini o'rganuvchilarning pragmatik kompetensiyasini rivojlantirishda diskurs tahlilining o'rni ko'rib chiqiladi. Nazariy asoslar va empirik tadqiqotlarga tayangan holda, u diskursga asoslangan ta'lim yondashuvlarini, jumladan nutq aktini tahlil qilish, suhbat tahlili va janrga asoslangan vazifalarni o'rganadi hamda aniq, autentik diskursga asoslangan ta'lim o'quvchilarning pragmatik xabardorligi va muloqot qobiliyatini sezilarli darajada oshirishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: pragmatik kompetensiya, diskurs tahlili, chet tilini o'qitish, nutq aktlari, kommunikativ kompetensiya, autentik diskurs.

ФОРМИРОВАНИЕ ПРАГМАТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ ПОСРЕДСТВОМ ДИСКУРС-АНАЛИЗА ПРИ ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Аннотация. В данном исследовании рассматривается роль дискурсного анализа в развитии прагматической компетенции у изучающих иностранный язык. Опираясь на теоретические основы и эмпирические исследования, он исследует подходы к обучению, основанные на дискурсе – включая анализ речевых актов, анализ бесед и жанровые задания – и демонстрирует, что явное, аутентичное обучение, основанное на дискурсе, значительно повышает прагматическую осведомленность и коммуникативную эффективность учащихся.

Ключевые слова: прагматическая компетенция, анализ дискурса, обучение иностранному языку, речевые акты, коммуникативная компетенция, аутентичный дискурс.

DEVELOPING PRAGMATIC COMPETENCE THROUGH DISCOURSE ANALYSIS IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Abstract. This study examines the role of discourse analysis in developing pragmatic competence among foreign language learners. Drawing on theoretical frameworks and empirical research, it explores discourse-based instructional approaches – including speech act analysis, conversation analysis, and genre-based tasks – and demonstrates that explicit, authentic discourse-informed instruction measurably enhances learners' pragmatic awareness and communicative performance.

Keywords: pragmatic competence, discourse analysis, foreign language teaching, speech acts, communicative competence, authentic discourse.

Kirish.

Zamonaviy chet tili pedagogikasida kommunikativ kompetensiya markaziy maqsad sifatida namoyon bo'lib, u grammatik aniqlikdan tashqari, real ijtimoiy vaziyatlarda tildan o'rinli foydalanish qobiliyatiga e'tibor qaratmoqda. Ushbu kengroq doirada pragmatik kompetensiya - tilni kontekstga sezgir tarzda talqin qilish va ishlab chiqarish qobiliyati - til o'rganishning muhim, ammo ko'pincha e'tibordan chetda qoladigan jihati hisoblanadi. O'zining muhimligiga qaramay, pragmatik rivojlanish tarixan leksik yoki grammatik ta'limga qaraganda kamroq tizimli e'tibor

qaratilgan, bu esa o'quvchilarni noto'g'ri muloqot va madaniyatlararo tushunmovchiliklarga moyil qilib qo'yadi.

Diskurs tahlili ham nazariy, ham pedagogik vosita sifatida ushbu bo'shliqni bartaraf etishning prinsiplial vositasini taklif etadi. O'quvchilarni haqiqiy kommunikativ kontekstlarga singdirilgan haqiqiy til bo'laklari bilan jalb qilish orqali, diskursga asoslangan ta'lim o'quvchilarni tilning mazmunli qo'llanilishini boshqaradigan pragmatik qoidalar, o'zaro ta'sir me'yorlari va ritorik qoliqlarga duch keltiradi. Hymes (1972), Canale va Swain (1980), Bachman (1990) kabi fundamental olimlar til o'qitishga pragmatik va diskurs jihatlarini joriy etishning nazariy asoslarini yaratdilar, keyingi tadqiqotchilar, jumladan Kasper va Rose (2002) hamda Ishihara va Cohen (2010) esa pragmatik kompetensiyani yaxshi ishlab chiqilgan ta'lim tadbirlari orqali aniq o'rgatish mumkinligini empirik jihatdan isbotladilar.

Tadqiqotlar ko'payib borayotganiga qaramay, diskursga asoslangan yondashuvlarni ta'lim sharoitlarida amalda qo'llash notekisligicha qolmoqda va ko'plab chet tilini o'rganuvchilar, ayniqsa maqsadli bo'lmagan til muhitidagilar, haqiqiy interaktiv ma'lumotlarga yetarli darajada duch kelmayapti. Nazariya va sinf amaliyoti o'rtasidagi bu tafovutni bartaraf etish amaliy tilshunoslar va til o'qituvchilari uchun dolzarb muammo bo'lib qolmoqda.

Xorijiy tillarni o'qitishda diskurs tahlilini joriy etishning nazariy asosi bir necha o'n yillik fanlararo tadqiqotlarga tayanadi. Xayms tomonidan kiritilgan kommunikativ kompetensiya tushunchasi til bilish nafaqat grammatik bilimlarni, balki tildan to'g'ri foydalanishni tartibga soluvchi ijtimoiy-madaniy qoidalarni ham o'z ichiga olishini ta'kidladi [1; 269–270-b.]. Kanale va Suayn bu tizimni o'zaro bog'liq to'rtta kompetensiyani - grammatik, sotsiolingvistik, diskurs va strategik kompetensiyalarni ajratib, diskurs kompetensiyasini pragmatik funksiyadan ajralmas sifatida aniq ko'rsatib, ishlab chiqdilar [2; 27–31-b.]. Baxman modelni yanada takomillashtirib, pragmatik kompetensiyani illokutiv va sotsiolingvistik kichik kompetensiyalarni o'z ichiga olgan holda aniqladi va shu tariqa uni kommunikativ til qobiliyatining markaziga qo'ydi [3; 84–107-b.].

Diskurs tahlilining til pedagogikasiga qo'llanilishi Makkarti va Karter tomonidan tizimli ravishda rivojlantirilgan bo'lib, ular diskursga yo'naltirilgan yondashuv pragmatik qonuniyatlarni - uzviylik, implikatura, janr konvensiyalari va xushmuomalalik strategiyalarini - ochib berishini ko'rsatdilar, bularni esa gap darajasidagi grammatik tahlil qamrab ololmaydi [4; 6–12-b.]. Levinsonning pragmatikaga oid nazariy yondashuvi kontekstning so'zma-so'z ma'nodan tashqari ma'noni qanday shakllantirishini tushunish uchun konseptual asos yaratdi, bu jarayon ta'limning har qanday diskursga asoslangan yondashuvi uchun muhim ahamiyatga ega [5; 1-5-b.].

Tillararo pragmatika bo'yicha empirik tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, pragmatik kompetensiya grammatik malaka bilan bir qatorda avtomatik ravishda rivojlanmaydi. Kasper va Rouz bu sohani atroflicha o'rganib chiqib, o'quvchilar ko'pincha to'g'ri grammatikani pragmatik jihatdan noo'rin tildan foydalanish bilan birga namoyon qilishini aniqladilar va pragmatikani aniq o'rgatish kerak degan xulosaga kelishdi [6; 59–60-b.]. Bardovi-Harligning uzoq muddatli tadqiqotlari bu pozitsiyani yanada mustahkamlab, maqsadli pragmatik ta'lim bo'lmasa, o'quvchilar, ayniqsa haqiqiy interaktiv ma'lumotlarga ta'siri cheklangan sinfxona sharoitida, davom etayotgan grammatik taraqqiyotdan qat'i nazar, bir tekislikka tushib qolishini ko'rsatdi [7; 68–72-b.]. Ishihara va Koen bu topilmalarni keng qamrovli pedagogik tizimga aylantirib, haqiqiy diskurs materiallari - tabiiy ravishda sodir bo'ladigan suhbatlar, janrga xos matnlar va video ma'lumotlar bilan ishlash o'quvchilarning pragmatik xabardorligi va nutq faoliyati samaradorligini sezilarli darajada oshirishini ko'rsatdi [8; 39–45-b.]. So'nggi tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, o'qituvchilar o'zaro ta'sirning pragmatik jihatlarini aniq ilgari surganlarida, sinf xonasining o'zi pragmatik rivojlanish uchun samarali maydon vazifasini bajarishi mumkin [9; 1-4-b.].

Ushbu tadqiqotda pragmatika, diskurs tahlili va chet tili pedagogikasi bo'yicha nazariy va empirik adabiyotlarni tizimli tahlil qilishga asoslangan sifatli, tavsifiy-tahliliy loyihalash usuli qo'llanilgan. Manbalar retsenziyalangan jurnallar, ilmiy monografiyalar va amaliy tilshunoslik qo'llanmalaridan maqsadli tanlab olindi. Tahliliy jarayon mavjud bilimlarni tanqidiy umumlashtirish, chet tilini o'rganuvchilarda pragmatik kompetensiyani shakllantirishda diskurs

tahlilining o'zini haqidagi mavjud bilimlardagi yaqinlashuv va bo'shliqlarni aniqlashni o'z ichiga oladi.

Natijalar va muhokama

1. Diskursni yakunlash vazifalari (DYV) orqali nutq aktini tahlil qilish

Diskurs tahlili orqali pragmatik kompetensiyani rivojlantirishning eng samarali usullaridan biri – bu diskursni yakunlash vazifalaridan (DYV) tizimli foydalanishdir. Dastlab Blum-Kulka tomonidan tillararo tadqiqotlar uchun ishlab chiqilgan DYVlar o'quvchilarga vaziyatli so'rovlar – qisqa yozma ssenariylar taqdim etadi va ulardan kontekstga mos javoblar berishni talab qiladi, bu esa maqsadli nutq harakatlarini boshqariladigan, ammo kommunikativ jihatdan real tarzda yuzaga keltiradi. Ushbu usulning reprezentativ qo'llanilishida ta'lim oluvchilarga quyidagi ssenariy beriladi: *"Your professor has set a deadline for an assignment, but you have been ill. Write what you would say to request an extension"*. Shundan so'ng, diskurs tahlilchisi nafaqat o'quvchilarning grammatik jihatdan to'g'ri so'rov berayotganini, balki ularning tegishli xushmuomalalik strategiyalari, yumshatish vositalari va diskurs darajasidagi ketma-ketlikni qo'llayotganini ham tekshiradi – masalan, so'rovni aytishdan oldin ta'sirni tan olish bilan boshlanadimi va kompensator ibora bilan yopiladimi.

Ushbu metodologiyadan foydalangan holda o'tkazilgan empirik tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, DYVga asoslangan faoliyatlar orqali nutq aktini amalga oshirish bo'yicha aniq ko'rsatmalar olgan o'quvchilar pragmatik muvofiqlik ko'rsatkichlari bo'yicha nazorat guruhlaridan sezilarli darajada ustunlikka erishadilar. Tadqiqotlar shuni tasdiqlaydiki, DYVlardan foydalangan holda aniq pragmatik ta'lim o'quvchilarning lingvistik shakllarida o'lchanadigan o'zgarishlarga olib keladi, bu esa pragmatik kompetensiyani rivojlanishiga bevosita hissa qo'shadi. Muhim jihati shundaki, DYVlarning pedagogik ahamiyati nafaqat ishlab chiqarish vazifasida, balki undan keyingi metapragmatik muhokamada ham yotadi: o'quvchilar o'z javoblarini haqiqiy ona tili nutqi bilan solishtirganda, ular o'zlarining pragmatik sezgilari va maqsadli til me'yorlari o'rtasidagi tafovutni anglaydilar - bu Ishihara va Koen pragmatik rivojlanishning asosi sifatida ta'riflagan ongni yuksaltirish shaklidir

2. Suhbat tahlili (ST) va o'zaro ta'sir kompetensiyasi

Ikkinchi asosiy uslubiy yo'nalish o'quvchilarning o'zaro ta'sir kompetensiyasini rivojlantirish uchun Suhbat tahliliga (ST) tayanadi - bu ularning real vaqt rejimida, navbatma-navbat suhbatni boshqarish qobiliyatidir. Suhbat tahliliga asoslangan pedagogika o'quvchilarni tabiiy ravishda sodir bo'ladigan suhbatlarning transkripsiyalari bilan tanishtiradi va ularni o'ziga xos o'zaro ta'sir xususiyatlarini aniqlash hamda mashq qilishga o'rgatadi: navbat almashish mexanizmlari, qo'shnilik juftliklari, ketma-ketlikni tashkil etish, tuzatish strategiyalari hamda ochilish va yopilish tartiblari. Huth va Taleghani-Nikazm ikkinchi til nemis tilini o'rganuvchilar bilan o'tkazilgan sinf tadqiqotida telefon suhbatlarining boshlanishi va yakunlanishi kabi pragmatik xususiyatlarga e'tibor qaratgan suhbat tahliliga asoslangan o'quv materiallarini ishlab chiqdilar; ta'limdan so'ng o'quvchilar pragmatik me'yorlar va o'zaro ta'sir amaliyotlari haqida xabardorlikni oshirdilar, shuningdek, bu ko'nikmalarni o'z o'zaro munosabatlarida qo'llash qobiliyatini oshirdilar.

Ushbu usulni amalga oshiradigan amaliy dars tartibi quyidagicha bo'lishi mumkin: o'qituvchi telefon orqali suhbatning haqiqiy transkripsiyasini taqdim etadi, o'quvchilarning e'tiborini suhbatning ketma-ketlik tuzilishiga qaratadi (salomlashish - tanish - qo'ng'iroq qilish sababi), pedagogik va haqiqiy til o'rtasidagi farqni aniqlash uchun darslik va ssenariyga asoslangan dialoglar bilan qiyosiy tahlil o'tkazadi, so'ngra o'quvchilarga haqiqiy o'zaro ta'sir tuzilmasini takrorlaydigan rolli o'yinlarni taklif qiladi. Suhbat tahlili tadqiqotlari ingliz tilini o'qitishga hissa qo'shib, o'zaro ta'sir amaliyotlarining batafsil xususiyatlarini taqdim etdi - navbatma-navbat qabul qilish, ketma-ketlik, umumiy tuzilmalashtirish va ta'mirlash, o'quvchilarning o'zaro ta'sir kompetensiyasini rivojlantirishda nimalar o'rgatilishi kerakligini belgilab berdi. Suhbat tahliliga asoslangan barqaror ta'limning natijasi shundaki, o'quvchilar nafaqat grammatik jihatdan to'g'ri, balki muloqotda ravon bo'ladilar - ular suhbatdoshlar

pragmatik jihatdan to'g'ri deb bilgan tarzda suhbat almashinuvini boshlash, davom ettirish va yakunlash qobiliyatiga ega bo'ladilar.

3. Diskurs markerlarini o'rgatish va pragmatik ravonlik

Diskurs tahlili o'lchanadigan pedagogik natijalar beradigan uchinchi soha diskurs belgilarini aniq o'rgatish bilan bog'liq - og'zaki nutqni tashkil etuvchi, so'zlovchining munosabatini bildiruvchi, burilishlarni boshqaruvchi va yuzni saqlash funksiyalarini bajaruvchi lingvistik vositalar (masalan, bilasizmi, aslida, ya'ni, har holda, to'g'ri). Diskurs belgilari ona tilining eng pragmatik jihatdan yuklangan xususiyatlaridan biri hisoblanadi, ammo ular ingliz tili chet tili bo'lgan darsliklarida muntazam ravishda kam uchraydi va kamdan-kam hollarda aniq o'rgatiladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, ta'lim oluvchilarning e'tiborini haqiqiy og'zaki va yozma matnlardagi diskurs belgilariga qaratish pragmatik ravonlikni sezilarli darajada oshiradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, diskursga asoslangan ta'limdan so'ng, o'quvchilar nutq belgilaridan foydalanishni boshlaydilar - masalan, o'zingiz bilasiz, aslida, demoqchimanki, va hokazo - o'z og'zaki nutqlarida yanada o'rinni va strategik tarzda.

Pedagogik jarayon haqiqiy audio yoki video ma'lumotlarni taqdim etish, ta'lim oluvchilarga kontekstda ma'lum belgilarning vazifalarini aniqlash va tasniflash, so'ngra ularni tizimli o'zaro ta'sir vazifalarida qo'llashni mashq qilishni o'z ichiga oladi. Ushbu savol bo'yicha so'rovda qatnashgan turk ingliz tili o'qituvchilari diskurs markerlarini o'qitishni o'quvchilarning pragmatik kompetensiyasini oshirish uchun zarur deb hisoblashlarini tasdiqladilar, bunday markerlarni muhim pragmatik va pedagogik ahamiyatga ega bo'lgan og'zaki nutqning asosiy birliklari sifatida ko'radilar.

4. Janrga asoslangan yondashuvlar va yozma pragmatik kompetensiya

Janrga nisbatan qo'llaniladigan diskurs tahlili - kommunikativ harakatning ijtimoiy tan olingan shakllari (akademik insholar, elektron xatlar, shikoyatlar, uzr so'rashlar, ish arizalari) - yozma pragmatik kompetensiyani rivojlantirish uchun ayniqsa kuchli asos yaratadi. Janrga asoslangan ta'lim tizimli pedagogik siklga amal qiladi: o'qituvchi dastlab namunaviy matnni o'quvchilarning e'tiborini uning ritorik harakatlari, nutq tuzilishi va leksik-grammatik tanlovlariga qaratish orqali parchalaydi; so'ngra o'quvchilar o'qituvchi bilan birgalikda parallel matn tuzadilar; va nihoyat, ular bir xil janr doirasida mustaqil matnlar yaratadilar. Bu yondashuv yangi yozuvchilar ko'pincha buzadigan diskurs konvensiyalari va pragmatik kutilmalarni aniq ko'rsatadi. Janrga asoslangan yozma ta'limdan foydalangan holda o'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, eksperimental guruhlar taqqoslash guruhlariga qaraganda argumentatsiya tuzilishi haqidagi bilimlarida sezilarli darajada katta o'zgarishlarni namoyon etdi, ayniqsa o'quvchilarning nutq harakatlari tuzilmalarini nazorat qilish va umumiy yozish sifati yaxshilangani yaqqol namoyon bo'ldi. Kasbiy muloqot sharoitida janrga asoslangan diskurs tahlili ham bir xil darajada samarali ekanligini isbotladi: ishbilarmonlik elektron pochta xabarlarini yozishda janrga asoslangan ta'limdan foydalangan holda o'tkazilgan tadqiqot shuni ko'rsatdiki, bu yondashuv talabalarning yozish qobiliyatini rivojlantiradi va diskurs harakatlari hamda bosqichlarini o'rgatish o'quvchilarga maqsadli janr tuzilishini yaxshiroq tushunishga yordam beradi. (ResearchGate) Ushbu topilmalar shuni ko'rsatadiki, diskurs tahlili orqali janr qoidalarini ko'rinarli qilish o'quvchilarga turli xil matn turlarining asosidagi pragmatik mantiqqa kirish imkonini beradi, bu esa ularga kontekstga mos va ritorik jihatdan samarali yozma muloqot olib borish imkonini beradi.

5. Video asosidagi diskurs tahlili va multimodal pragmatik xabardorlik

Zamonaviy diskursga asoslangan pedagogika pragmatik tahlil uchun mo'ljallangan joy sifatida tobora ko'proq multimodal haqiqiy materiallarni - film lavhalari, teleseriallardan parchalar va qayd etilgan tabiiy sodir bo'ladigan o'zaro aloqalarni - o'z ichiga olmoqda. Bu yondashuv nafaqat og'zaki, balki prosodik, imo-ishorali va kontekstli pragmatik ma'lumotlarni o'z ichiga olgan haqiqiy og'zaki nutqning boyligidan foydalanadi, chunki ssenariyli sinf suhbatini buni takrorlay olmaydi. Hashemian va boshqalar tomonidan o'tkazilgan tadqiqotda, yuqori-o'rta darajadagi ingliz tilini o'rganuvchilar yetti hafta davomida film lavhalarini ko'rib, tahlil qilishdi, bunda so'rov va uzr so'rash strategiyalariga e'tibor qaratishdi; natijalar shuni ko'rsatdiki,

o'quvchilar ko'rsatmalardan so'ng turli so'rov va uzr so'rash strategiyalarini qo'llay olishdi, bu esa o'lchanadigan pragmatik yutuqlarni ko'rsatdi.

Oldingi va keyingi testlar sifatida yozma DYVlardan foydalangan tegishli eksperimental tadqiqot shuni ko'rsatdiki, film va televideniye lavhalari orqali ko'rsatma olgan eksperimental guruh nazorat guruhidan so'rov va taklif nutq aktlarini ishlab chiqarishda sezilarli darajada ustun keldi. Pedagogik jarayon odatda oldindan belgilangan kuzatuv vazifalari (masalan, *"Identify how the speaker softens the refusal. What words or phrases does she use?"*), so'ngra transkript tahlili, ijtimoiy-pragmatik tanlovlarning qiyosiy muhokamasi va o'quvchilar parallel nutq hosil qiladigan yakuniy topshiriqlar o'tkaziladi. Bu yondashuv, ayniqsa, o'quvchilarning maqsadli tildagi muloqotga tabiiy ta'siri cheklangan chet tili sharoitlarida juda qimmatlidir, chunki u haqiqiy nutqning pragmatik boyligini to'g'ridan-to'g'ri sinf xonasiga olib kiradi.

6. Pedagogik amaliyotga ta'siri

Umuman olganda, bu natijalar chet tilini o'qitish amaliyoti uchun bir qancha muhim ahamiyatga ega. Birinchidan, diskursga asoslangan pragmatik ta'lim ongni oshirish - o'quvchilarning e'tiborini haqiqiy ma'lumotdagi pragmatik xususiyatlarga qaratish - va ulardan ushbu xususiyatlarni samarali qo'llashni talab qiladigan tizimli natija amaliyotini birlashtirgan holda eng samarali hisoblanadi. Ikkinchidan, haqiqiy materiallardan foydalanish bahsli shart emas: darsliklar sinf o'quvchilariga haqiqiy tilni o'rganish uchun yetarli imkoniyat taqdim etmagani uchun tanqid qilingan, chunki ularning aksariyati ona tilida so'zlashuvchilarning tildan foydalanish haqidagi intuitsiyasiga tayanadi, aslida esa ona tilida so'zlashuvchilar nimani yaratishiga emas. Darslik tili va haqiqiy nutq o'rtasidagi bu farq o'qituvchilar o'quv materiallarini tabiiy ravishda yuzaga keladigan ma'lumotlar bilan to'ldirishlari kerakligini anglatadi. Uchinchidan, metapragmatik munozara - ma'lum diskurs tanlovlari nima uchun ma'lum kontekstlarda ozmi-ko'pmi o'rinli ekanligi haqida aniq mulohaza yuritish - pragmatik faoliyat bilan bir qatorda sotsiolingvistik xabardorlikni shakllantirish orqali pragmatik rivojlanishni sezilarli darajada tezlashtiradi. Nihoyat, pragmatik kompetensiyani baholash an'anaviy grammatik testlardan tashqariga chiqib, o'quvchilarning kontekstga mos tilni yaratish qobiliyatini Baxmanning kommunikativ til qobiliyati modelida belgilangan barcha pragmatik o'lchamlar doirasida o'lchaydigan DYV, og'zaki rolli o'yinlar va diskursga asoslangan yozma topshiriqlarni o'z ichiga olishi lozim.

Ushbu tadqiqot shuni ko'rsatdiki, diskurs tahlili chet tilini o'qitishda pragmatik kompetensiyani rivojlantirishning prinsiplal asosini ta'minlaydi. Ko'rib chiqilgan dalillar shuni ko'rsatadiki, pragmatik kompetensiya faqat grammatik o'qitishni emas, balki haqiqiy til materiallariga asoslangan aniq, diskursga asoslangan o'qitishni talab qiladi. Samarali yondashuvlar - jumladan, diskursni yakunlash vazifalariga asoslangan nutq aktini o'rgatish, suhbatni tahlil qilish mashg'ulotlari, janrga asoslangan topshiriqlar va videoga asoslangan pragmatik xabardorlik ishlari - umumiy mantiqqa ega: o'quvchilarni haqiqiy nutqqa jalb qilish, pragmatik qoidalardan xabardorlikni oshirish va haqiqiy muloqot sharoitlarida samarali natijani talab qilish. Shu sababli, chet tili o'qituvchilari gap darajasidagi ta'limdan tashqari, o'quvchilarni haqiqiy tildan foydalanishning to'liq pragmatik murakkabligi bilan qamrab oladigan diskursga yo'naltirilgan yondashuvlarga o'tishlari tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Hymes D. H. On communicative competence. *Sociolinguistics: selected readings* / ed. J. B. Pride, J. Holmes. – Harmondsworth: Penguin books, 1972. – B. 269–293.
2. Canale M., Swain M. Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied linguistics*. – 1980. – Vol. I, № 1. – B. 1–47.
3. Bachman L. F. *Fundamental considerations in language testing*. – Oxford: Oxford university press, 1990. – 408 b.
4. McCarthy M., Carter R. *Language as discourse: perspectives for language teaching*. – London: Longman, 1994. – 248 b.

5. Levinson S. C. Pragmatics. – Cambridge: Cambridge university press, 1983. – 420 b.
6. Kasper G., Rose K. R. Pragmatic development in a second language. Language learning. – 2002. – Vol. 52, suppl. 1. – 352 b.
7. Bardovi-Harlig K. Developing L2 pragmatics. Language learning. – 2013. – Vol. 63, suppl. 1. – B. 68–86.
8. Ishihara N., Cohen A. D. Teaching and learning pragmatics: where language and culture meet. – Harlow: Longman/Pearson education, 2010. – 383 b.
9. Demo D. A. Discourse analysis for language teachers // ERIC Digest. – 2001. – ED 456 672. – B. 1–7.